

Maksuperusteinen sovittelu, lakimuutos 1.4.2019 alkaen

Opettajien Työttömyyskassa

Yleistä sovittelusta päivärahasta

- Soviteltua päivärahaa voidaan maksaa, jos
 - Henkilö saa tuloa osa-aikatyöstä (ei jos osa-aikaisuus perustuu omaan aloitteeseen)
 - Henkilön päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta
 - Henkilö saa tuloa enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä
 - Henkilö saa tuloa sivutoimisesta yritystoiminnasta tai ns. omasta työstä
 - Henkilö saa tekijänoikeuskorvauksia, kirjoituspalkkioita tms.
- Etuutta ei voida maksaa, mikäli työnhaku ei ole voimassa TE-toimistossa

Käsitteitä

- Osa-aikatyö työttömyysturvassa
 - Osa-aikaisena työnä pidetään työtä jota henkilö tekee enintään 80 % alan enimmäistyöajasta
- Enimmäistyöaika
 - Enimmäistyöaika lasketaan työehtosopimuksen mukaisesta enimmäistyöajasta, työehtosopimuksen puuttuessa työaikalain enimmäistyöajasta 40 h/vko tai opetustyössä yleensä opetusvelvollisuudesta
 - Esimerkiksi kansalaisopiston tuntiopettajan enimmäistyöaika 21 h/vko → 80 % on 16,8 h/vko

Käsitteitä

- Kokoaikatyö työttömyysturvassa on työtä jota tehdään yli 80 % enimmäistyöajasta (HUOM! Kaksi tai useampi yhdenaikainen osa-aikatyö ei tarkoita kokoaikatyötä vaikka työaika yhteensä olisi yli enimmäistyöajan!)
- Hakujakso
 - Ajanjakso jolta etuutta haetaan, työttömyysturvalain mukaisesti joko 4 peräkkäistä kalenteriviikkoa tai kuukausi (ei siis välttämättä kalenterikuukausi)
 - Määräytyy palkanmaksukauden pituuden perusteella
 - Poikkeus hakujaksoon vain mikäli erityinen syy jakson muuttamiseen (esim. poistuminen "etuuden piiristä": yli 2 viikon kokoaikatyö alkaa, sairauspäiväraha alkaa tms.)

Käsitteitä

- Sovittelujakso on ajanjakso jonka ajalla saatu tulo huomioidaan sovittelussa, voi erota hakujaksosta!

- Esimerkki:

Jäsen on aiemmin hakenut etuutta kalenterikuukausittain ja toimittaa viimeisimmän hakemuksensa ajalta 1.-15.9. (=hakujakso jolta etuutta haettu).

Hakemuksessaan jäsen ilmoittaa ettei hae etuutta enää 16.9.2019 alkaen, koska työllistyy kahdessa osa-aikaisessa työssä.

Jäsenelle maksetaan palkkaa 30.9.2019 toisen osa-aikatyön perusteella yhteensä 700 euroa.

Jäsenen päiväraha maksetaan ajalta 1.-15.9. soviteltuna, koska ajalle 1.-30.9. (=sovittelujakso) kohdistuu osa-aikatyön palkanmaksupäivä.

Päivärahan hakematta jättäminen ei siis vaikuta tulon sovitteluun!

Käsitteitä

- Sovitteluperuste
 - Palkkatyössä (1.4.2019 alkaen) palkanmaksupäivä
 - Ennen lakimuutosta sovitteluperusteena oli työn tekeminen
 - Osa-aikatyöstä tai enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä maksettu palkka
 - Sivutoiminen yritystoiminta on itsessään sovitteluperuste
 - Pääsääntöisesti sovittelu viimeksi vahvistetun verotuspäätöksen perusteella
 - Alkavassa yritystoiminnassa tai laskutuspalveluiden kautta tehtynä myös muita mahdollisuuksia
 - Tekijänoikeuskorvaukset/vastaavat
 - Maksukuukaudesta lukien korvauksen maksamisen perustejakson mukaisesti
 - Esim. korvaus maksetaan 2 krt/vuosi, kesäkuussa maksettava korvaus jaetaan kesäkuusta lukien kuudelle kuukaudelle

Maksuperusteisuus 1.4.2019 lukien

- Sovitellun ansiopäivärahan maksamiseen ja käsittelyyn tuli suuria muutoksia 1.4.2019 alkaen
- Keskeiset muutokset:
 - Työtulon ja tehtyjen työtuntien vaikutus etuuteen huomioidaan vasta sillä sovittelujaksolla jonka kuluessa palkka tehdystä työstä on maksettu
 - Esimerkki: henkilö on osa-aikaisessa työssä jossa palkka maksetaan aina työntekokuukautta seuraavan kuukauden 15. päivä → elokuussa tehdyn työn palkka vaikuttaa syyskuun päivärahaan, koska palkanmaksu on syyskuun haku- ja sovittelujaksolla
 - Osa-aikatyöstä saatu lomarahaa ja lomakorvaus sovitellaan maksuajankohdan mukaisesti, koska ne perustuvat osa-aikatyöhön

Tulojen vaikutus

- Soviteltava tulo pienentää päivärahaa sen ylittäessä laissa määritellyn suojaosan 300 euroa/kuukausi tai 279 euroa/4 viikkoa
- Suojaosan ylittävä tulo pienentää täyttä päivärahaa 50 %:lla
 - Esimerkki
 - Jäsenen täysi päiväraha on 85,00 euroa ja siten kuukauden sovittelujaksolla 1827,50 euroa (kuukaudessa keskimäärin 21,5 etuuspäivää)
 - Osa-aikatyön palkka 1000,00 euroa josta suojaosan ylittävä osuus 700,00 euroa vähentää jakson päivärahaa 50 %:lla → päivärahaa jää maksettavaksi 1477,48 euroa (68,72 euroa/päivä)

Työttömyysturvan laskusääntöjä

- Päivärahaa ei voida maksaa tilanteissa joissa soviteltava palkkatulo ylittää päivärahan perusteena olevan palkan (ns. rikastumiskielto)
 - Palkka + päiväraha yhteensä voivat enintään olla päivärahan perusteena oleva palkan suuruiset
- Päivärahaa ei voida maksaa mikäli sen yhteismäärä kuukaudessa alittaa 50 % peruspäivärahasta eli n. 16 euroa (vuonna 2019)

Työajan vaikutus

- Työtunnit voivat vaihdella työsuhteen laadusta, työaikajärjestelystä tai muusta syystä huomattavasti eri hakujaksojen välillä
- Työaikatarkastelu tehdään aina sille sovittelujaksolle jona palkka on maksettu
- Työaikatarkastelussa työaika huomioidaan maksettujen työtuntien mukaisena
 - Jos esimerkiksi vuosityöajassa oleva jäsen työllistyy hakujaksolla täydellä työajalla ja palkka maksetaan sopimuksen mukaisesti esim. 70 %:n osalta, tullaan päivärahaa maksamaan 70 %:n palkan ja työtuntien mukaisena
 - Oletus siis, että tilanne tasaantuu toisaalla jolloin työaika alle 70 % mutta palkka kuitenkin maksetaan sen mukaisesti

Työajan vaikutus

- Soviteltua päivärahaa ei voida maksaa, jos työaika sovittelujakson aikana ylittää 80 % alan enimmäistyöajasta
 - Työaikatarkastelu tehdään aina sille sovittelujaksolle jonka aikana palkka on maksettu
- Esimerkki
 - Jäsenellä on kuukauden haku- ja sovittelujakso. Hän on työllistynyt elokuussa osa-aikaisissa töissä siten, että hänen yhteenlaskettu työaikansa on 85 % alan enimmäistyöajasta.
 - Osa-aikatyön palkka elokuun työskentelystä maksetaan syyskuun 15. päivä
 - Työaikatarkastelu tehdään syyskuun sovittelujaksolle, ja koska työaika ylittää 80 % alan enimmäistyöajasta, ei etuutta voida maksaa syyskuulta
 - Elokuun osalta jäsenelle voidaan kuitenkin maksaa täyttä päivärahaa työskentelystä riippumatta, jos elokuulle ei kohdistu mitään palkanmaksupäivää!

Työttömyysturvan erityissääntöjä

- Tilanteissa joissa jäsenellä ei ole oikeutta etuuteen kaikilta sovittelujakson päiviltä, tulee etuus maksaa käyttämällä ns. erityistä sovittelujaksoa. Siinä ansaittu palkka jaetaan jakson laskennallisten työpäivien määrällä ja kerrotaan luvulla 21,5 jolloin muodostuu laskennallinen kuukausipalkka.
 - Sovelletaan myös jos osalta hakujaksoa on oikeus täyteen etuuteen
- Erityisen sovittelujakson tilanteissa soviteltava tulo muodostuu siten pääsääntöisesti suuremmaksi kuin oikeasti ansaittu tulo

Työttömyysturvan erityissääntöjä

- Esimerkki:

- Jäsen hakee etuutta syyskuulta 2019 jossa 21 arkipäivää
- Hän saa sairauspäivärahaa ajalta 1.-29.9.2019 eli sovittelujaksolle jää työttömyyspäiviä vain yksi eli 30.9. joka on myös palkanmaksupäivä
- Palkkaa maksetaan 30.9. elokuussa tehdystä työstä yhteensä 20 tunnilta yhteensä 400,00 euroa
 - Laskennallinen kuukausipalkka erityiselle sovittelujaksolle: 400 euroa / 1 työpäivä * 21,5 päivää/kuukausi = 8600,00 euroa/kuukausi
- Etuutta ei jää maksettavaksi osa-aikatyön palkan suuruuden perusteella
- Hakemus hylätään myös työajan ylittäessä 80 % (koska 20 h/pv ylittää 80 % alan enimmäistyöajasta)

Lomautus ja siihen rinnastettavat ajat

- Lomautukseen rinnastettavana aikana pidetään työsopimuksessa mainittua palkatonta ja ilman työntekovelvoitetta olevaa aikaa joka perustuu työnantajan toiminta-aikaan (työssä käytettävän TES:n/VES:n pitää mahdollistaa lomautukseen rinnasteinen aika)
 - Käytännössä koskee lähinnä vapaan sivistystyön oppilaitoksia
 - Yleissivistävässä perusopetuksessa tällaista perustetta ei ole mahdollista käyttää

Lomautus ja siihen rinnastettavat ajat

- Päivärahan maksamiseen kokoaikatyöstä kokonaan lomautetulle (=työaikaa vähennetty 100 %/päivä) ei ole tullut muutoksia
 - Mikäli kokoaikatyöstä lomautetaan kokonaan → lähtökohtaisesti oikeus täyteen päivärahaan jos muut edellytykset (työnhaku voimassa, työssäoloehto yms.) täyttyvät
- Jos lomautus toteutetaan päivittäistä työaikaa lyhentämällä (=työaikaa vähennetty alle 100 %/päivä), maksetaan etuus maksuperusteisen sovittelun sääntöjen mukaisesti
- Sekalomautus-tilanteissa (lomautus toteutetaan osin lyhennetyin työpäivin, osin kokonaisin lomautuspäivin) kannattaa olla yhteydessä työttömyyskassaan

Lomautus ja siihen rinnastettavat ajat

- Osa-aikatyössä lomautukseen rinnasteiselta ajalta voi saada soviteltua päivärahaa
 - Oikeus päivärahaan perustuu edelleen osa-aikatyöhön (= ensisijainen peruste lomautukseen rinnastettavaan syyhyn nähden)
 - Yleensä koko 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujakso sovitteluun
- Osa-aikatyössä lomautukseen rinnasteiselta ajalta voi saada täyttä päivärahaa vain
 - Jos lomautukseen rinnasteinen aika on vähintään kalenteriviikon
 - Ja palkanmaksupäivää ei osu normaalille 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujaksolle

Työsopimukset ja niiden vaikutus

- Opettajien Työttömyyskassa on aikaisemminkin pyytänyt jäseniä toimittamaan työsopimukset, nimittämiskirjat tms. asiakirjat joista työsuhteen keskeiset ehdot käyvät ilmi
- Edellä mainittujen dokumenttien tärkeys korostuu lakimuutoksen jälkeen, koska kassa tekee päätökset etuuskäsittelyssä olemassa olevien dokumenttien perusteella
 - Esimerkiksi työsopimus jossa työajaksi on sovittu 0-40 h/vko, on laintulkinnassa katsottava osa-aikaiseksi vaikka se olisi toteutunut 40 h/vko työsuhteena → mahdollinen lomarahaa ja -korvaus tulee sovittaa niiden maksuajankohdan mukaisesti
 - Työsuhteen osa-aikaisuus tai kokoaikaisuus ratkaistaan työsuhteen keston ajalle: sopimuksen mukaiset työtunnit jaetaan työsuhteen alku- ja loppupäivän sisällä olevien päivien (5 pv/vko) lukumäärällä (vähennettynä mahdolliset työsopimuksessa mainitut lomautukseen rinnastettavat ajat)

Työsopimukset ja niiden vaikutus 1/2

Esimerkki työsopimuksen merkityksestä: kokoaikainen vai osa-aikainen?

- Kansalaisopiston työsuhde ajalle 10.9.2019 – 16.6.2020
 - Tunteja 20 h/vko 19.4. asti, jonka jälkeen ei pariin viikkoon lainkaan työtä
 - Yksi kurssi 6.5. – 16.6. jossa tunteja 3 h/vko
 - Työsopimuksessa mainittu lomautukseen rinnastettavat ajat: syysloma vko 42, joululoma 16.12.2019-12.1.2020, talviloma vko 9, pääsiäinen 10.4.-13.4.2020.
 - Työaika keskimäärin 538 h : 169 pv (työsuhteen aika miinus työsopimuksessa mainitut lomautukseen rinnasteiset ajat) = $3,18 \text{ h/pv} \times 5 \text{ pv/vko} = 15,92 \text{ h/vko}$
 - kyseessä työttömyysturvalain mukainen osa-aikatyö ($15,92 \text{ h/vko} : 21 \text{ h/vko} = n. 0,76$ eli 76 %)
 - Kaikki palkka, lomaraha ja lomakorvaus sovitellaan maksuperusteisesti
 - Sovitellun päivärahan saamisen työaikarajaa tarkastellaan maksuperusteisesti

Työsopimukset ja niiden vaikutus 2/2

Esimerkki työsopimuksen merkityksestä: kokoaikainen vai osa-aikainen?

- Jos työsopimukset olisi tehty erillisinä (10.9. – 19.4. omanaan ja 6.5. – 16.6. omanaan)
- Ensimmäinen työsuhde olisi kokoaikatyö → tämän työsuhteen palkkaa, lomarahaa ja lomakorvausta ei soviteltaisi lainkaan
 - Ei oikeutta soviteltuun päivärahaan työsuhteen ajalta pl. lomautukseen rinnastettavat ajat
- Toinen työsuhde olisi osa-aikatyö → tämän työsuhteen palkka, lomaraha ja lomakorvaus soviteltaisiin kun ne maksetaan
 - Oikeus soviteltuun päivärahaan työsuhteen ajalta

Lakimuutoksen taustaa

- Muutoksella on haluttu kannustaa lyhyiden/osa-aikaisten työjaksojen vastaanottamiseen ilman pelkoa toimeentulon viivästymisestä
 - Aikaisemmin palkkalaskelma tuli olla kassalla ennen hakemuksen käsittelyä → jos palkka maksettiin vasta "seuraavan kuun" viimeisenä päivänä, viivästyi hakemuksen käsittely palkanmaksusta johtuen kuukauden
 - Nyt palkka vaikuttaa vasta kun se maksetaan eli jäsen saa etuuden jo hakujakson päätyttyä ja palkka vaikuttaa vasta sen jakson etuuteen jossa se tosiasiallisesti on myös jäsenen käytössä

Opetk:n havaintoja

- Lakimuutos helpottaa satunnaisten työkeikkojen vastaanottamista
- Valtaosalla osa-aikaista työtä tekevillä jäsenillä ei muutosta aiempaan (jos palkka maksetaan aina työntekokuukautena)
- Osalla jäsenistä päiväraha maksetaan säännöllisesti edellisen kuukauden tulojen mukaan soviteltuna
- Osalta jäsenistä kesäajan etuudet evättiin kokonaan tai ne maksettiin edellisiä vuosia pienempänä johtuen lakimuutoksen sovitteluperusteen muutoksesta (lomarahat ja –korvaukset nyt sovittelun piirissä jos ne perustuvat osa-aikaiseen työhön)
- Lomautukseen rinnasteisten aikojen käsittely osa-aikatyötä tekevien kohdalla muuttuu (ei useinkaan voida maksaa täyttä päivärahaa)

Opetk:n havaintoja

- Työsopimukset ja työnantajan palkanmaksurytmi vaikuttaa suuresti etuuden määrään ja joissain tapauksissa etuusoikeuteen
 - Esim. osa-aikainen työskentely päättyy huhtikuussa
 - Palkka huhtikuun työtunneista maksetaan toukokuussa ja lomarahat kesäkuussa
 - Toukokuussa soviteltua päivärahaa (vaikka ei työssä, mutta palkanmaksu)
 - Kesäkuussa soviteltua päivärahaa (vaikka ei työssä, mutta osa-aikatyön lomarahan maksu)
 - Toisaalta jos osa-aikatyö alkaa syyskuussa ja ensimmäinen palkka maksetaan lokakuussa, on syyskuulta oikeus täyteen päivärahaan vaikka tekeekin työtä!

Esimerkeistä

- Seuraavat esimerkit ovat ns. perustapauksia. Esimerkkien mukaisissa tilanteissa sovittelun päivärahan saamiselle ei ole mitään estettä, esim.
 - Työaika ei ylitä sovittelun päivärahan saamisen rajaa
 - Huomioitava palkka ei ylitä sovittelun päivärahan saamisen rajaa

Muutamia esimerkkejä

- Kokonaan työtön henkilö (hakujaksona kalenterikuukausi) aloittaa 10.9. osa-aikatyön jonka ensimmäinen palkka maksetaan 15.10.
 - Oikeus täyteen etuuteen hakujaksolta 1.9.-30.9.
 - Oikeus soviteltuun etuuteen haku- ja sovittelujaksolta 1.10.-31.10. (syyskuun palkka ja työtunnit vaikuttamassa)
- Kokonaan työtön henkilö (hakujaksona kalenterikuukausi) aloittaa 10.9. kokoaikatyön jonka ensimmäinen palkka maksetaan 15.10.
 - Ei oikeutta etuuteen 10.9. alkaen, koska aloittanut yli kaksi viikkoa kestävänsä kokoaikatyön

Muutamia esimerkkejä

- Kokonaan työtön henkilö (hakujaksona kalenterikuukausi) aloittaa 10.9. kaksi osa-aikatyötä joiden ensimmäiset palkat maksetaan (työ 1) 30.9. ja (työ 2) 15.10.
 - Oikeus soviteltuun etuuteen ajalta 1.9.-30.9. työ 1:n palkkojen ja työtuntien mukaisesti
 - Oikeus soviteltuun etuuteen ajalta 1.10.-31.10. Etuuden määrään vaikuttaa kaikki sovittelujaksolla ansaitut tulot eli työ 2:n palkka sekä mahdollinen työ 1:n palkka maksupäivältä 31.10.

Muutamia esimerkkejä

- **Osa-aikatyö** keskeytyy lomautukseen rinnasteisen ajan johdosta viikolle 8 (oppilaitoksen talvilomaviikko, keskeytyksestä on sovittu työsopimuksessa ja käytettävä TES mahdollistaa keskeytyksen)
 - Etuus maksetaan *soviteltuna* myös lomautukseen rinnasteiselta ajalta, jos normaalilla 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujaksolla on palkanmaksupäivä
 - Etuus maksetaan *täytenä* lomautukseen rinnasteiselta ajalta, jos normaalilla 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujaksolla ei ole lainkaan palkanmaksupäivää

Muutamia esimerkkejä

- **Kokoaikatyö** keskeytyy lomautukseen rinnasteisen ajan johdosta viikolle 8 (oppilaitoksen talvilomaviikko, keskeytyksestä on sovittu työsopimuksessa ja käytettävä TES mahdollistaa keskeytyksen)
 - Etuus maksetaan *täytenä* lomautukseen rinnasteiselta ajalta, jos ko. ajalla ei ole mitään muuta sovitteluperustetta (osa-aikatyön palkanmaksupäivä, yritystoiminnan tulo, satunnainen työ, jne.)

Muutamia esimerkkejä

- Osa-aikatyö keskeytyy lomautukseen rinnasteisen ajan johdosta kiirastorstaista 28.3.- toiseen pääsiäispäivään 1.4.
- Palkanmaksupäivä maaliskuun osa-aikatyöstä on 28.3. jossa maksetaan koko maaliskuun osa-aikaisen työn palkka 1500,00 euroa yhteensä 60 tunnilta
- Jäsen "A" hakee etuutta vain keskeytyksen ajalta
 - Hakemuksen käsittelyssä työaikatarkastelu ja tulojen huomiointi tehdään kuukauden sovittelujaksolle, soviteltu päiväraha maksetaan haetulta ajalta 28.3.- 1.4. (yhteensä 3 etuuspäivää)
- Jäsen "B" hakee etuutta koko kuukauden sovittelujaksolta esim. 10.3.-9.4.
 - Hakemuksen käsittelyssä työaikatarkastelu ja tulojen huomiointi tehdään kuukauden sovittelujaksolle, soviteltu päiväraha maksetaan haetulta ajalta 10.3.- 9.4. (yhteensä 22 etuuspäivää)

Materiaalista

- Tämä materiaali pohjautuu työttömyysturvainsäädäntöön ja sen soveltamisesta annettuihin soveltamisohjeisiin lokakuun 2019 mukaisena
- Materiaali on sellaisenaan yleisluonteinen kuvaus lainsäädännöstä ja etuuksista eikä kaikkia erityistapauksia ole selvyiden vuoksi erikseen käyty materiaalissa läpi
- Lisätietoa työttömyysturvasta löytyy Opettajien Työttömyyskassan kotisivuilta www.opetk.fi
- Kätevin yhteydenottokanava työttömyyskassaan on sähköinen Openetti-palvelumme jonka linkki löytyy kotisivuiltamme
- Huomaathan, että kassa ei lainsäädännöstä johtuen voi tehdä edullisuusvertailua ja päätökset voimme tehdä vain hakemusasiakirjojen perusteella